

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre . . . . . 12 K
Félévre . . . . . 6 K
Negyedévre . . . . . 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK: Vezércikk. Országos Prot. Szövetség. Ébredjünk. *Bortnyik György.* — A reformáció 400 éves ünnepe. *Krupec István.* — Jelentés. *Bándy Endre.* (Vége.) — *Tárca.* Ének. *Sántha Károly.* — A többi akol és több pásztor híveihez. *Kiskamondi Ernő.* — *Belélet.* — *Irodalom.* Sz. M. — *Pályázat.* — *Hirdetések.* —

ORSZÁGOS PROT. SZÖVETSÉG.

Ébredjünk.

Jellemző vonás, hogy a pretestáns ember mindig büszke volt hitének világosságára, lelkiismereti szabadságára, tudományára s humanismusára. S mindenekért önfeláldozó készséget is tanusított. Épített templomot, iskolát, állított humanisticus intézeteket, melyekbe befogadta nemcsak hitfeleit, hanem minden embertársait, de nem azon számításból, hogy ezeket hitelveihez — magának — meghódítsa, hanem a Krisztusi szeretet nagy tanának megnyerje. Hisz a nagy parancsolat reá vonatkozólag is így szól: »szeresd felebarátodat, mint önmagadat«, a hegyi beszédből pedig azt tanuljuk: »szeressétek ellenségeiteket is, áldjátok azokat, akik titeket átkoznak, imádkozzatok azokért, akik titeket háborgatnak és kergetnek.« Szép elv, magasztos eszme. Követtük is mindig. A történelem bizonyítja, hogy követtük. Ha templomunkat lerombolták: felépítettük; ha ismét ezt is elvették: úgy elvonultak őseink, mint az első keresztyének és tiltott helyeken, magányos házak, kunyhók s erdők mélyében tartották istontiszteleteiket. S így sem az idők vízszontagságai, sem ellenségeink megsaporodott nagy száma, sem a jezsuiták megfélemlítő hatalma nem tudta kiirtani elődeinkből az evangélikus hit-hűséget s hitelveikhez való tántoríthatlan ragaszkodást. Ha valahol csak egy kis rés nyílt térhódításra, hová egyszer betehette lábát az evangélikus: bevonult szépen önmaga is egész valójában. műveltsége, tudománya s szeretete, munkássága teret hódított, megnyert mindenkit szent ügyének.

Nem az állami dotációk, hanem protestáns nemes lelkek áldozatai fejlesztették iskoláinkat, hol protestáns hűséggel munkálkodtak tanáraink s tanítóink egyaránt. Nevel-

ték az ifjúságot ezek a halhatatlan hősök oly önfeláldozó szeretettel és hűséggel, hogy minden tanítvány szíve-lelke táblájára oda vészték: szeresd a hazát, becsüld a vallásos meggyőződést.

A templomok szószekein a lelkipásztorok a szeretet, vallásos hűség, a vallási türelmesség, a béke s egyetértés hangján szóltak s így szereztek híveket s megnyerték a másfelekezetűek rokonszenvét is.

De az idő halad s az ember marad. A régi egyházfenntartó elemek, a protesiáns egyház nemeslelkű védői csaknem kiháló félben. Az ősi iskolák támaszai úgyszólván már mind-mind a földben . . .

Az egyházak erős bástyái lassanként eltűnedeznek. Birtokuk idegen kézben, s ha van is valamennyijük . . . nehéz teherrel, súlyos életgonddal küzdenek s így nem csuda, ha nem értik szent feladatukat, egyházuk védelmére oly igen kevés gondot fordíthatnak. Az idő kereke fordult, az emberek meggyőződése, különösen a protestánsok hit-hűsége nagyon megváltozott. Anyagi gondok sarkalják a közvéleményt, ezek változtatnak gondolkodást, meggyőződést, ezek alakítják át a szívet.

Ha végig tekintünk sorainkon, a pusztulás jeleivel találkozunk mindenütt. Nem nyílt ellenséggel harcolunk, hanem egy titkos ellenség, mint emésztő szű, mint a sorvasztó betegség láthatlan bacillusai, emésztik életünk fáját, döntik sírba egymásután a legerőteljesebbnek vélt *protestáns embereket.*

A 60 év előtti nagy költő így szavalt:
„Talpra magyar, hi a haza“ s talán most is célszerű volna ilyen elveket, szent meggyőződést kitartással hangoztatni és követni:
„Ébredjétek, hisz lássátok“ . . .

Bizony látjuk és tudjuk is, hogy veszély fenyeget, nagy veszély, mely ha végrehajta-

tik a pápás egyház minden vonalain: bizony nagy baj lesz. Egy ázsiai kolera nem visz el századrésznyit hiveinkből, mint az a veszélyes pápai rendelet, melyet a mostani szentséges modern pápa nagy igazságainak megpecsételése, végveszélyünkre kiadott. A pápai rendelet, amint a „Budapesti Hírlap“ 1908. febr. 19. 44. számában olvassuk, így szól: „Eljegyzés és házasság.“ „A st. congregatio consilii a pápa jóváhagyásával még a múlt évi augusztusban az eljegyzések érvényesége és a házasság trienti formája dolgában rendkívül fontos határozatot bocsátott közre. A rendelet az idén husvét vasárnapján lép életbe. Az újítás fontossága miatt Németh József fölszentelt püspök, apostoli kormányzó most magyar nyelven is közli pásztorlevelében azt a rendeletet, amelyet a hercegprimás ez alkalomból az esztergomi főegyházmegyei papsághoz intézett s fölhívja a papságot a rendelet gondos tanulmányozására. A rendeletnek sok érdekes része van. A püspök vagy a plébános ezentúl csak határozottan megjelölt papnak adhat fölhatalmazást az esketésre és pedig csakis saját plébániáján, illetőleg a püspök csakis saját egyházmegyéjének területén belül. Az új rendelet megállapítja még, hogy az egyház előtt csak az eljegyzés érvényes, amely a plébános vagy két tanú jelenlétében írott szerződés útján történik; e szerződést a feleknek, a tanuknak és a plébánosnak alá kell írni. Ha a plébános vagy az illetékes püspök van jelen, más tanu nem szükséges. A híveket inteni kell, hogy az eljegyzési szerződést lehetőleg a plébános előtt, annak hivatalában kössék meg. Az idén ápril. 19-étől kezdve tehát csak az új rendelet előírása szerint kötött eljegyzés lesz jogérvényes.“

Gyönyörű pápistas elvek. Az ő szempontjukból szép s igazán dicséretre méltó. Ha még ki sem adták volna: akkor is tudnók, hisz már ott volt ez addig is az ő titkos rendeleteikben. A statisztika kérelhetetlenül bizonyítja, hogy ott volt. Mi vesztettünk az új házassági törvények folytán is mindig. A reverzális előnye hatalmat adott nekik, a szentségek megtagadása megdöbbenetete a róm. kath. házassági felet. Szegény jó menyasszony! Lelke üdvösségét nem akarta feláldozni, inkább szép szóval megnyerte a protestáns felet, akiből pedig — sajna — már kialudt a protestáns hithűség, nincs lelkében prot. meggyőződés. És mert modernné is lett egyszerre a protestáns fél, jó kis menyasszonykája kedvéért azt is megtette, hogy készséges figyelemmel lemondott jövő nemzetségéről. Így omlott s omlik egy-egy prot.

nemzedék sokszor öntudatlanul, többször öntudatosan a pápás egyház karjaiba.

De ezekről máskor még részletesen beszélélek. Adatokkal igazolom, hogy miként s mikor mennyi lelket veszít egyházunk. Lelkemre most súlyos teherként ez a pápás rendelet nehezedik. Önkénytelen kérdezem: mi lesz ebből? Hány lelket fog eltántorítani ez a jól kiesztelt eljegyzés?

Egyházunkra pusztulás és veszély következik.

Ébredjünk! „Ne aludjunk, hanem vigyázzunk.“ Ne szörszálhasogató rendszabályokkal, gyűlési végzésekkel, a mindenható kormányhoz való gyakori felfohászkodásokkal igyekezzünk megszüntetni a bajt, hanem lelkiismeretes hűséggel nézzünk utána, mint lelkipásztorok, dolgainknak. Minden lélekre vigyázzunk, mint jó pásztorok. Szószéken, iskolában, társadalomban ne szégyeljük valani elveinket, hirdetni az igét; utánnézni eltévelyedendő hiveinknek. Ne ismerjünk fáradtságot, ne panaszoljunk sanyarú helyzetünket. Az óra tizenkettőre jár. Hívjuk segítségül azokat, kik még nem szégyenlenek segítségünkre jönni, kikben még ki nem aludt az evang. hithűség s egyházszeretet. Vegyük figyelembe a nagy Gyurácz és Zsilinszky intelmeit, kik azt tanácsolják „vessük mélyebbre a hálót, szántunk a szívekben mélyebben“, jó munka után mégis siker következik. Jutalmunkat, mint minden hűséges munkás, mi is megtaláljuk lelkünk nyugalmasában, hiveink ragaszkodó szeretetében.

Ébredjünk és munkálkodjunk! Hisz az aratás elérkezett, de sajnos . . . oly kevés az arató.

Protestánsok! „Szövetkezzünk!“

Kölcse, 1908. március 30.

Bortnyik György.

*

A fent előadott s annyira megszivlelendő ébresztő hangját sokan már jöelve meghallották. Ime, ezt bizonyítja az alábbi értesítés is:

Ez évi márc. 28-án a szepesbélai egyházközségben presbyteriális gyűlés tartatott, hol a többiek között szóba jött a klerikalizmus szervezkedése és támadása, melyet az ellenreformáció szellemével összehasonlítani lehet. Mi a másét nem akarjuk, de a majdnem 400 éven át megmentett igazainkat most is, mint szent örökséget, megtartani, megvédeni akarjuk. A r. kath. országos szövetség és számtalan kisebb ellenünk irányzott egyesületekkel szemben, mi sem akarunk tétlenségben maradni, hanem szívvel-lélekkel csatlakozunk az Országos Protestáns Szövetséghez, mely hivatva lesz az öntudatot ébreszteni, a veszélyeket figyelemmel kísérni és egyesült erővel azok ellen sikra szállani. Az

indítvány általános méltatásban részesült és a jelenvolt tagok kivétel nélkül lelkesedéssel beléptek az Országos protestáns szövetségbe. Névszerint:

Weber Samu lelkész, Gresch Ágost felügyelő, Mayer Ármin gondnok, Klein Róbert és Szimonisz Arnold jegyzők, Schmeisz Ágost és Theisz Gyula, valamint Nikházy Adolf magtárkezelők, Klinga Rezső tanító, Lángh Gusztáv, Teltsch Arthur, Teltsch Kornél, Gresch Frigyes, Schmeisz Ágost, Schmeisz János, Szimonisz Adolf, Hermell Frigyes, Jachmann Ágost, Teltsch Frigyes, Weisz Gyula, Mayer András, Róth János, Riszdorfer Ágost, Schleifer Ármin, Róth Gyula, Weisz András jelenlevő presbýterek.

Wéber S.

Ezenkívül a szövetségbe való belépését jelzi: Vitéz Lajos lelkész, Bánluzsány.

*

Kedves Barátom!

Örömmel értesítek, hogy az iglói ág. hitv. evang. egyházközség mai közgyűlésén egyhangulag az „Országos Protestáns Szövetség”-hez csatlakozott.

A taggyűjtés folyik még.

Amint be lesz fejezve, küldjük a csatlakozottak névsorát.

Fáradozásodra Isten áldását kérve szívből üdvözlő:
Iglón, 1908. április 5.

hived

Thern László,
egyházközségi jegyző.

*

Fele sem tréfa a klerikális akció. A klerikalizmus erősen szervezkedik és hódít az ország különböző vidékein, itt a felvidéken is. A klerik. népszövetség több mint 1000 népgyűlést tartott és 60000 tagja van. Igaza van Szontágh Andor orsz. képviselő és gömöri esperességi felügyelő urnak, hogy »Hannibal ante portas.« Mellettünk és körülöttünk az ellenség, az újkori xerxesek özön hada. Hát látnunk kell, vele szemben:

»Leonidást Thermopylaeben, Tyrtaeust lanttal kezében buzdítani a csatát.«

Üdvözljük a prot. népszövetség eszméjét és a gyülekező tábort. Ezen táborba — első Trencsén vármegyéből — belépek én is, mint közkatona, de látni akarjuk a többit: lelkész, felügyelő, tanár, tanító urakat és eggházunk vezéreit, oszlopait. Ha együtt leszünk és hozzánk csatlakoznak a prot. egyház hívei; ha felébred a prot. közönség és egészséges alapokon alakul meg és helyes irányban fog működni a prot. népszövetség, akkor fejthetünk ki erős ellenakciót és akkor a pokol kapui sem vehetnek rajtunk diadalmat. Az első pálmák egyike pedig a kezdeményezőké lesz. A kezdeményező és a gyülekező tábor egyházas és hazafias törekvéseit siker koronázza és kísérje Isten »erős várunk« szent segedelme és áldása!

Bánluzsány, 1908. ápr. 2.

Trencsénm.

Vitéz Lajos,
ev. lelkész.

A reformáció 400 éves ünnepe.

(Felvidéki visszhang dr. Straner, Scholtz Ödön s Wallrabenstein Jakab hittestvérek szózatára.)

A fényes és nagy események előjelekkel közelednek, vagyis mint mondani szokás: előre vetik árnyékaikat. Ilyen nagy esemény léssen bizonyára 1917. okt. 31-ikén a *reformáció 400 esztendő emlékünnepe*. Illő, hogy az ev. nagy világ léleköröméből édes hazánk is kivegye a maga részét a maga idején; szintűgy a munkából is. Hogy hogyan és mennyiben? arról idejekorán, tehát már most kell gondolkodnunk és tennünk, ezt most kell éreznünk.

Dr. Straner, Scholtz s Wallrabenstein lelkesítő, hívó s indítványozó szózatára minden oldalról adjuk meg a visszhangot s teremtsük meg — előbb szóval s majd nyomban utána cselekedettel is — a magasztos ügghöz méltó *10 esztendő napirendet*.

Miként a menyasszony a frigykötéshez, az ifjú a vizsgájához, a katona a bajvíváshoz készül: úgy nézzen komolyan s előre az evangélikus keresztyén ember e hitjavítás négyszázados fordulójára! S főképen most, midőn különösen a mi kedves hazánkban »a napok gonoszak«, ami arra int s intsen és tanítson, hogy küzdés az élet, épen azért az édes reménységű s boldogító jubileumi öröm karjaiból gondolatban előre bontakozva jó eleve sikra, tette szálljunk. De nem ötletszerűen, alkudozva s alkalmazkodva, mert elbukunk a harcban. A régi ellenség itt van! látjuk, amint nem el, de fel-felvonulgat, a sivar hitközöny sem fogy, az anyag szorítja a szellemet s mégis az anyagi szegénység gondolatban, valóságban egyre terjed s uralkodik a tétovázó csüggedés, ki mondaná, hogy nincs szükség hitébresztő, tetteverő hatalomra?

Ily hatalom lehet Isten kegyelméből s ember akaratából, a nagy jubileum által életerőre kelthető ev. prot. *öntudat!* Ezt kell élesíteni, rázni s talpra állítani! Ez van elernyedve; itt van szükség újjászületésre! A protestáns ev. öntudat s önérzet beteg, tartalmatlan, mert nem táplálkozik elegendőképen az éltető Igéből és az igazító idvességes hitből!

Nincs kétség benne, sőt örömmel látjuk és valljuk, meg hirdetjük, hogy a hitbeli öntudat erősítése művénel s az Evangéliom szerinti megújulás és életberendezés nehéz feladatainak megoldásánál némely érzőbb szívű s tevékeny lelkű hittestvéreink újabb időben is nem lankadva munkálkodni törekednek. Az egyháztársadalmi s hitéleti széles mezőkön, a vallási erkölcs s theologiai tudomány, nemkülönben a missió s szeretetintézmények tágas terein vannak serény, rátermett munkavezetőink. Fáradozásuknak bizonyosága a prot. tudományosság s missió-ügy mustármagnyi lendülése és legújabbán az a toborozás is, mely egy »*országos protestáns szövetség*« életrehívása érdekében megindult s folyik. E szövetségnek lehet s legyen is — karöltve való haladáshoz — *méltó párja* a négyszázados emlék- s örömmünnepre való serény készülődés. De hogyan készülődünk?

Nem lehet másképen, csak egyedül: *szeretettel, munkával, áldozatkészség kifejtésével, adománygyűjtéssel*. A keresztyénség lényege a szeretet. Erre mutattak reá, legelőbb is: Dr. Straner orvos (I. Evang. Órálló 1907. 49. sz.), azután Scholtz Ödön (az általa szerkesztett »*Missziói Lapok*« 1907. 12. sz.) s Wallrabenstein (I. »*Missziói Lapok*« 1908. 2. sz. s »*Ev. Órálló*« 1908. 10. sz.) lelkészek. Sok szép célt jelöltek meg. Így Scholtz; helyi célok mellett esp. s kerül. árvaházak, majd gyöngélméjűek, vakok és siketnémák

intézeteinek felállítását s végül a pozsonyi diakonissza anyaház teljes kiépítését javasolja 1917-re s egyszerűsmind és egyelőre megindítja lapjában a »jubiláris emléklapra« a gyűjtést. Mind helyes dolog és cél. Wall-rabenstein pedig a németországi Bodelschwingh szeretetmunkája példájának feltüntetésével ajánlja a koldusok ellátása s foglalkoztatásának szeretetintézményét, általában pedig indítványozza a napi egy filléres évi önmegadóztatást.

Az előterjesztett s lelkesen fejtegetett jubilaumi indítvány s szózatra az én felvidéki szerény visszhangom az legyen, hogy a koldusok megmentésének bizonyára humánus, de sok vallású országunkban nézetem szerint helyesen csak országosan megoldható kérdésétől eltekinteni kívánva, — *a jubilaumi filléres önmegadóztatás eszméjének megvalósítását* egészében *a leghatározottabban s legmelegebben pártolom*. Épen azért azonban nem ajánlom az indítvány azon részét s az eszme azon alakját, hogy minden egyházközségben csupán (vagy mint mondani tetszik: legalább) három tag, még pedig esetleg a pap, felügyelő s tanító kötelezze magát napi egy fillér fizetésére 10 évig. Ezen ilyen elkötelezést nemcsak csekély évi 6—7000 kor. jövedelem miatt nem hoznám be, hanem az áldozatkészségnek csupán az egyházi hivatalnokokra való megszorításáért sem. Mért csak a pap, s mindig csak a pap, meg a felügyelő s tanító lépjenek sorompóba? Jézus Krisztás mindnyájunkért szenvedett s halt meg s egyik hű követője is: Luther Márton mindnyájunk hithőse! Sorakozzunk ennek okáért s csoportosuljunk mindnyájan!

Az indítvány azon kitűnő része s alakjához azonban, mely a nagy ev. összeségnek Kárpátoktól Adriáig mindenütt 1, azaz egy fillér napi önmegadóztatására vonatkozik s mely arra az alapra van helyezve számítási szempontból, hogy 1 millió ev. lélek napi egy fillér adománya évi 10 és 10 év múlva összesen 30 millió koronát tenne ki (sőt jóval többet, mert % nincs számítva s hozzá még nem 365, de kerekszámú 300 nap van mondva, holott feltétlenül 365-öt kell — szerintem — betartani), — *gyakorlati szempontból* s a felkarolt eszme valószínűsítés céljából azt *indítványozom*, hogy az *idei tavaszi s nyári papi értekezleteken, avagy esp. gyűléseken* tegye meg valaki az *indítványt* (Hontban például tehetem én s innen is lehet tovább s följebb): hogy az illetékes egyházi köz-igazgatási fórumoknak való jelentéstétel szemmel tartásával *tartson a napi egy fillérnyi 1917. okt. 31-ig szóló fizetési elkötelezettség s önmegadóztatás tárgyában még ez év folyamán minden ev. egyházközség közgyűlést*, ahol a megajánlások névszerint jegyzőkönyvvel megtörténnének s e gyűlésen nyert mandátum alapján gyűlésen kívül is folytathatnának elnökség vagy bizottság kezébe letett érvényesítési hatállyal,* s ily uton az istenes ügy az esperességek kezébe s innen tovább és feljebb emelkednék és szélesebb rétegekbe is, melyek már az első gyűlések lefolyásáról is rövid értesítést közölni sziveskednének.

A jubilaumi célra adott pénzüsszegek gyűjtése, számontartása s elhelyezése egyelőre a helyi gondnokok tiszte volna, miglen idővel s a szükség szerint külön jubilaumi pénztárnokok (adná Isten, hogy) alkalmaztatnának.

Fontos dolognak tartom továbbá a filléres önmegadóztatási indítványt azon s olyan *joggondolattal* meg-

* Az magától értetődik, hogy önkéntes s különféle időterminusú adományok vagy későbbi kisebb-nagyobb arányú fizetési elkötelezettségek elfogadására kért és hivatott bármely ev. egyh. gyűlés és testület.

toldani, hogy a megajánlott adó $\frac{1}{3}$ -ad része felett az *illető egyházközség* rendelkezik szabadon általa meghatározandó jubiláris célkitűzéssel, s csak a $\frac{2}{3}$ -ed részt szolgáltatná be a központba (esetl. jubiláris nagy bizottsági pénztárba évenként). Ugyanezen jog s köteletség a hanyad dolgában illetné az ev. *iskolákat* is, ahol az egyház felügyelete alatt a gyűjtések úgy fogantatnának a megajánlások alapján, hogy minden ev. elemi iskolánál havi 10 fill., középiskolánál 20 fill., s akadémiák és egyetemeken ugyancsak havi 30 fill. fizetési kötelezettség háromolhatnék az egyes növendékekre.

A megajánlási összegek ezen részbeli lekötése azért volna jogos és helyes, hogy a gyűlekezetek s iskolák *helyi jubiláris célt is* kitzve szolgálhassanak az ügynek 10 évi lelkesedéssel, mely uton itt harang, ott orgona, vagy templom, torony, oltár, szószék, iskola, kórház, paplak, óvoda, könyvtár stb. Szarvason, Nyiregyháza esetleg diszes Luther-szobor is létesülhetnének.

Íme, hogy az Ige, az Eszme könnyebben ölthessen testet, bátorkodom szerényen bár, de ev. lelkesedéssel kivételre ajánlani a mondottakat. Ha hittestvéreim olyjka részben vagy egészben jobbat tud és mond, meghajlok s azt elfogadom. A fő a siker, a »legyen«, hogy a hit, hitünk sokat tegyen! Hiszen jól tudjuk, hogy *nemcsak pénzről* van szó, hanem *közömbös, fásult lelkek felrázásáról* is; a felköltött áldozatkészségből nemcsak szép anyagi, de megbecsülhetetlen szellemi s hitbeli haszon is születik s *épülne az Isten-országa a hitjavítás 400 százados emlékének szivhódító gyözelméből!*

Végezetül még, az egyetemes *célok* sorában, melyekre fordítandók volnának az örömadományok, ajánlom, tudományos szempontból: az *ág. hitv. ev. tudományegyetemnek, jubilaumi templom építésével kapcsolatos felállítását*, továbbá a magyar prot. egyháztörténetnek — legalább 20 kötetben való — részletes megírását; a szeretet-intézmények sorában: a *diakonisszaügynek nagy kórház kiépítésével való felkarolását*, bibliaegyesület s egyetemes ev. nőegylet létesítése s általában a belső s külső missió felvirágoztatását, gyakorlati szempontból pedig: az *egyházi biztosítás megvalósítását* s *ev. prot. könyvnyomtató intézet felállítását*,

Krupec István,
honti ev. alesperes.

Jelentés

a magyarhoni ág. h. ev. egyházmegyei és egyházkerületi *lelkészi értekezletek* 1907. évi működéséről.

Közli: Bándy Endre.

(Folytatás és vége.)

3. A *tiszavidéki* lelkészi értekezőlet lényegesebb határozatai a következők: a) Az értekezőleti jelleg megszűnik, mert maga az értekezőlet szó maga kizár minden szervezkedést. Az egyházmegye lelkészei lelkészi egyesületté alakultak s azt óhajtanák, ha minden egyházmegyében létesülne ilyen egyesület. b) A vallásánításra nézve állami és községi iskolákban követelik a lelkészi képesítésnek megfelelő díjazást és fuvardíjat. c) A liturgia egységesítését melegen óhajtják. d) A nyugdíjintézetre vonatkozólag új és alaposabb revíziót kérnek s csak akkor fognak állást foglalni a mellett, hogy egyenlő vagy különböző legyen-e a nyugdíj?

A *Szepesvármegye* területén fekvő hat szabad királyi városi és tizenhárom városi egyházmegyék lelkészei »szepesmegyei ág. hitv. ev. lelkészegyesület« címe alatt együtt végzik a lelkészi értekezőleti munkát.

Több kisebb kör működik külön, azután évenként összejönnek mindnyájan s a körökben letárgyalt kérdéseket még egyszer megbeszélik. Weber Samu főesperes, az egyesület elnöke tartalmas megnyitójában rámutatott azon veszedelmekre, melyek a protestantizmus ügyét ismét fenyegetik. Ezek közt első helyen említi azt a reactionárius irányt, melyet a jelenlegi országos kormány az egyházpolitika terén követ. A veszedelmek ellen a tömörülést sürgeti. Nevezetesen indítványt jelent be, mely azt célozza, hogy a kerületi lelkészi értekezlet sürgősen megalakíttassék. Az egyesületnek van könyvtára (84 kötet), pénztára, vagyona (313 K 37 f.). Kiadott 315 K 29 fillt. Ezen egyesület is sürgeti a lelkészi fizetések rendezését. Jegyzőkönyvei nyomtatásban jelennek meg.

A sárosi egyházmegyei lelkészi értekezleten az elnöklő Hajdu János esperes megnyitójában rámutat egyházunk ellenségeire a r. kath. hierarchiára, a szocializmusra s a kivándorlásra; azután annak kijelentésével, hogy ezek ellen egyházunkat szabályrendeletekkel megvédeni nem lehet, buzdítja a lelkészeket arra, hogy saját példájukkal hassanak a hívekre. Ugyanezen értekezleten Klinczko Pál Szirmai Miklós ev. felügyelőnek, a vallásszabadság hős bajnokának életrajzát olvasta fel; majd a lelkészi fizetésrendezés fölött tanácskoztak; megrendeléseket tettek az értekezleti könyvtár számára s kimondották, hogy a kerületi lelkészi értekezlet megalakítását szükségesnek tartják s megbízták a kerületi közgyűlési képviselőket, hogy ezen ügy érdekében működjenek közre.

Árvában, Brassóban, Kishontban, Liptóban, úgy látszik még nincs lelkészi értekezlet.

Magában a tiszai kerületben szintén nincs kerületi lelkészi értekezlet; de mint az »Ev. Órálló« legutóbbi számából olvashattuk, annak megalakulására vonatkozólag a szükséges lépések már megtörténtek.

Ezekben kívántam egyszerű képet nyújtani hazai evang. egyházunk lelkészi értekezleteinek ez évi működéséről. A felvetett eszméket s a hozott határozatokat szárazon állítottam egymás mellé; mert ha azok tárgyalásába bocsátkoztam volna, sem a Mélyentisztelt értekezletnek nem lett volna elég ideje és türelme jelentésemnek meghallgatására, sem pedig egyházi lapjaink nem lettek volna képesek helyet szorítani a terjedelmes munkának. Ámde itt az alkalom: az értekezlet nagyontisztelt tagjai — ha van még rá idő — kicserélhetik véleményüket az előadott kérdések és nézetek fölött; a lapok is könnyebben fognak helyet adni az oly cikkeknek, melyek egyes kérdéseket öelve fel, kisebb terjedelemben jelennek meg.

A lelkészi értekezletekről általában pedig elmondhatom, hogy azok immár a legtöbb egyházmegyében s jövőre már talán az összes egyházkerületekben működnek. Tárgyalásaik anyaga bő; tárgysorozatuk érdekes és értékes; a tárgyalások hangja, szelleme magas és lelkes.

Adja a mindenható, hogy Isten nevében végzett munkánk meghozza gyümölcsét — egyházunk javára, felvirágzására.

T Á R C A.

Ének.

Oh fő, vérző sebekkel
Meggyötrött, megrakott;
Fő, szűrő tövisekkel
Megkoronáztatott;

Oh fő, előbb oly ékes,
Most olyan megvetett:
Végy tőlem, oh Szentséges,
Hálát s dicséretet!

Kinek nevére föld s ég
Meghajol, megremeg:
Orcád, oh égi Fölség,
gy hervadozott-e meg?
Szemed szelid világa
Hát így kihamvadott?
A fényes, tiszta, drága,
S Te halott vagy, halott!

Bűnösnek büntetése
Volt rajtad, oh Igaz!
Meváltóm szenvedése
Lón nekem a vigasz.
Ki méltó a halálra:
Itt állok én szegény,
Irgalmad esdve, várva,
Add, el ne vesszek én!

Ismerj meg én hűséges,
Kegyes jó pásztorom!
Üdvömnem kútfejéhez,
Hozzad ohajtozom.
Hányszor megédesíté
Igdé keservemet!
Hányszor lecsendesíté
Lelked bús lelkemet!

Jézus, előtted állok,
Ne vess meg engemet!
Tetőled el nem válok,
Bár Téged sir temet.
Ha végálmra hajtom
Az én fáradt fejem,
Ott is neved sohajtom
S elalszom csendesem.

Buzgó hálával áldlak,
Oh Jézus, Tégedet!
Haláloedért imádlak,
Hogy adtál életet.
Ki hű voltál halálig
És úttad menybe vitt:
Add, éltem alkonyáig
Kössön Hozzad a hit!

Midőn eljön halálom,
Én vigaszom Te légy;
Elöttem képed álljon,
Amint halálra mégy.
Míg csak egyet lehellek,
Szívem Benned remél,
Hittemmel átölellek,
Ki így hal: él az, él!

Gerhardt után: Sántha Károly.

A több akol és több pásztor híveihez.

(Válasz a »Jog és kötelesség«-re. »Ev. Órálló«, 1908., 13. sz.)

A »Jog és kötelesség« írója volt bátor az »Evangélikus Órálló« 7. számában megjelent cikkemre — nem valami udvarias hangon — felelni. Leszek bátor én is — ámbár a jó öreg úr meghagyta, hogy a ma-

gamfajta »kedves úr ilyen dolgot ne próbáljon meg még egyszer« — felelni. *Jogom* természetesen van hozzá, mert minden embernek van joga a maga nézetét elmondani. *Kötelességem* pedig a válasz annyiban, amennyiben az igazságot érzem magamban és magamnál.

A jogról és kötelességről elmélkedve, meglehetősen egyoldaluan fogja fel a dolgot a cikkíró. Elfelejtí, hogy jog és kötelesség egyszerűen csak fogalmak, melyeket különböző tartalommal lehet megtölteni s a töltő egyénektől függ: mit töltenek bele. Tehát Péter is, Pál is más-más tartalommal töltheti meg a fogalmat.

Szépen kezdődik a cikk az ökoljogról való elmélkedéssel, úgy, hogy az embernek a keze szinte ökölbe szorol azok ellen a zsarnokok ellen, akik sem mire se nézve, csak a maguk *jogát* keresték s elfelejtették, hogy nekik *kötelességeik* is vannak embertársikkal szemben. Mindez nagyon szép és nagyon is igaz. De nem tetszik-e észrevenni, hogy a jog és kötelesség ismerője maga ellen érvel? Nem azt mondtam-e én, — ha nem is ugyanazokkal a szavakkal — hogy nem helyesen jár el az az apa (már akármi a foglalkozása, tehát ha egyházkerületi funkcionárius is s akármilyen vallású), aki csak képzelt *jogára* (ökoljog) tekint s azt képzeli: *kötelességet* teljesít, ha leányának ő választja ki a »választott«-at; ha leányát, »a gyengét, eltíporja s nem ismeri magasabb erkölcsiségre valló *kötelességét*, csak *jogot* ismer;« aki nem hallgat a szív, csak a rideg ész szavára?

»Mit szólunk a jognak a kötelességtől való ily merev elválasztására ma, a civilizáció tetőfokán?« Itt jutottunk a fentebb említett tartalom-külömbőséghez. A szónok szerint az apának joga és kötelessége az, hogy leányát csak egy bizonyos (tehát mondjuk: lutheránus vallású) egyénhez *adja*. Mellékes itt a leánynak az Istentől kapott szabadsága, Istentől kapott lelkiismerete, amely, mint az erkölcsi törvény öre, hivatva van dönteni minden cselekedet felett. Ez mellékes. A leánynak — a cikk szerint — nem szabad a saját lelkiismeretére hallgatni, hanem az apjáéra; kötelessége ahhoz menni, akihez az egyházkerületi funkcionárius adja.

Én nem kívánom, kérem, hogy az urak feministák legyenek, de már annyi józan, humanus érzés lehetne önökben, hogy annak a szegény nőnek, akinek valakit megkérni úgysem *illik*, van joga s önmagával szemben meglevő *kötelessége*, hogy a saját boldogságába beleszóljon, a maga szerencséjének kovácsa legyen, a saját lelkiismerete szerint határozza el magát egy egész életre kiterjedő életközösség megkötésére, vagy meg nem kötésére. Értsék meg, kérem, azok a maradiak, hogy az a leány nem olyan, mint egy zsák kukorica, akit a *tulajdonos* annak *ad*, aki éppen venni akar. Az a leány, kérem, önálló erkölcsi *alany*, akinek magának *kötelessége* cselekedni a saját és nem a más lelkiismerete szerint. Mert hiszen, ha az apja lelkiismerete szerint cselekszik, akkor nem ő a felelős az örök Igazság ítélőszéke előtt.

Valamikor — nem is az ökoljog korában; nem igen régen — az apa portéka gyanánt kényszeríthette leányát ahhoz, akihez akarta, s a barbár törvény csak nem igen régen megtiltotta a katolikus egyénnek protestáns vallásúval való házasság kötését. Itt tehát a törvény volt az a zsarnok apa, akinek *joga* is, *kötelessége* is volt leányát csak egy bizonyos (katolikus vallású) egyénhez kényszeríteni, olyanhoz is, akitől az undorral fordult el. Ugyebár, ilyen állapot tetszenék a cikkírónak és társainak?! Tehát az egyházkerületi

funkcionáriusnak *kötelessége* (hát most tessék a kötelesség) a leányát ahhoz adni, akitől az esetleg gyűlölettel fordul el, aki egy egész életen keresztül esetleg egy egész család kinzója lenne? Önöknek mellékes, hogy valakinek milyen a jelleme! A fő az, hogy lutheránus legyen. Akkor aztán lehet az illető gazember, jellemtelen, házasságtörő, csak — lutheránus legyen! (Hát ez már túlzás. Ilyen következtetésekre a t. cikkírónak sem joga, sem kötelessége. Szerk.)

Ítélje meg mindenki maga: a huszadik század emberének szabad-e így gondolkodni?

Én azt hiszem, hogy nagyon merész állítást kockáztatott meg a jog és kötelesség szónoka, mikor azt állítja, hogy a civilizáció tetőfokán vagyunk ma. Önök a nézeteikkel még ott sem tartanak, ahol Luther Márton tartott; pedig ő ezelőtt négyszáz esztendővel élt! Szegény Luther, ha felébredne, szégyelné magát, hogy a protestáns egyházban, melynek jelszava (a kézikönyvekben) a *haladás*: még mindig vannak, akiknek a jelszava (a gyakorlatban) a *maradás*. Mit mondtam? Szégyenlené magát? Eh, dehogyan szégyenlené! Azt hinné, hogy még mindig a tizenhatodik században tartunk!

A zengő cimbalom hangján zengi a tünetek felfedezője, hogy »egészen mellékes itt a szülőkkel, testvérekkel, rokonsággal fennálló viszony, mellékes az apa becsülete, neve, társadalmi állása.«

Ez más szóval annyit jelent, hogy az a leány, aki nem ahhoz megy, akit neki a jó papa és a rokonság *kijelölnek*: megszégyeníti a szülőket, az egész rokonságot, no meg a maradi urakat is! — Az apa becsülete, neve . . . ! Lám, lám, miért nem tetszik kidoboltatni, hogy a leány csak akkor szerez az apának becsületet, jó nevet, ha lutheránus emberhez megy; csak az tudja a leányt boldogítani! Az apa társadalmi állása! . . . E szerint a királyleánynak csak királyfiakat szabad szeretni, egy szegény tanárt már nem, mert az nem tud a társadalmi állásnak megfelelően negyvenöt fok alatt meghajolni meg satóbbizni.

Különben, ha már arról az állásról van szó: nem tudunk-e nagy állású evangélikus egyénekről, akik katolikus — szinte nagy állású — férfiaknak adták leányukat? Nem tudjuk-e, hogy az ilyen nagy állású katolikus férfi protestáns neje mily dicsőséget szerzett a protestantizmusnak?

Ne tessék félreérteni; megengedem én azt, hogy illető — most szóban forgó — egyházkerületi funkcionárius nem helyesen teljesíthette apai kötelességét. Megengedem, épen azért, mert a viszonyokat nem ismerem. Én csak az »Orálló«-ban annak idején megjelent cikkre vonatkozólag mondtam és mondom (az »Ujabb tünetek«-re is), hogy valakire csupán azért követ dobni, mert leányát egyházkerületi funkcionárius létére katolikus emberhez adja nőül: helytelen.

Lássák kérem, én tudok olyan evangélikus, református *papokról*, akik katolikus leányt vettek el s akad olyan is, aki zsidó leányt vesz el. És ezek nagyon boldogok. Sőt talán nem csalódom, ha azt a merész állítást kockáztatom meg, hogy a vegyes házasságok közül aránylag a legtöbb a boldog házasság. Miért? Mert ezek rendesen szeretetből történnek. Lám ezek boldogok, pedig nem szokták a több akol és több pásztor hűveinek véleményét kérni. Talán épen azért boldogok. Boldogok, mert nem engedik, hogy egy harmadik személy (pl. a szülő) válasszon számukra élettársat.

Csak azt csudálom, hogy a hozomány-vadászsról, amelyről szinte írtam néhány sort, nem kaptam

véleményt s így nem tudom: a cikkíró azt is az »Ujabb tünetek« közé sorozta-e? Pedig ez épen idevágó és fontos volna. Mert én tudok ám, kérem, olyan egyházi funkcionáriusról (magyarul: papról) is, aki helységről-helységere járt, hogy »asszonyt« keressen s az első kérdése mindig az volt: »Mennyi a hozomány?« Mikor aztán ráakadt a megfelelő mennyiségre, akkor harsányan szavalta az ásó-kapát, akkor elvette (ráadásul) a leányt. Miért nem tetszik ezek ellen írni, miért egy vallás ellen?

Kesereg a cikk azért is, hogy némelyek meggyalázzák *apáink hitét*... »akárcsak a feslett erkölcsű leány a szülőt.« Hát kérem, én ismerek olyanokat, akik nem gyalázták meg apáik hitét, akiket mindenki buzgó, vallásos protestánsoknak ismer s — mit tetszik hozzá szólni? — segítettek ezek a jó urak egy néhány feslett erkölcsű leánynak, hogy még feslettebbek legyenek. Nos, hol az apák hite? Ne a külső tünetek után tessék itélni!

»A tartozó tisztelet, a szeretet, a lelkiismeret szava (!), a lélek üdve (!) — ez mind mellékes. A fő itt a jog.« Hogy a leány a tartozó tiszteletből köteles-e elfogadni atyja választottját, arról már fentebb szoltam. Itt csak a lélek üdvére szeretném megjegyezni, hogy tudomásom szerint még nincs kimondva, hogy a protestáns egyház egyedül üdvözítő, hogy csak ott találja meg az ember a lélek üdvét. Mert a kifejezésnek az az értelme, hogy a funkcionárius, aki leányát katólikusnak adja, nem tekint a lélek üdvére (ez mellékes). Hát csak tessék kérem kimondani az egyedül üdvözítés dogmáját!

Kioktat még a cikkíró, hogy »a vallás csakugyan a szeretet, de nem a vak szerelem vallása, ... amely (vak szerelem) az ő megnyilatkozásával a büntető törvénykönyvbe ütközik.« Ugy veszem észre, az író úrnak vagy a szemén, vagy az okuláján »ujabb tünetek« mutatkoznak. Másképp nem olvasta volna ki a cikkemből azt, hogy én *ilyen vak szerelemről* írok. Nem tudom, a kolléga úr érzett-e valamikor szerelmet, ha ilyennek képzelet az.

Arra kérem még a türelmes olvasót: vegyen annyi fáradságot, olvassa el az Óralló idei 7-ik számában megjelent cikkemet s feleljen meg magának; nem a legmesszebb menő idealizmust látja-e abból kitükröződni? Igaz-e, nem valótlan állítás-e, hogy az a szerelem, amelyről én írok, a büntető törvénykönyvbe ütközik?

Van itt még egy idézet: „... egyszerre Harden után kiáltok ...“ Kérem ne haragudjanak s ne következtessenek a lelki világomra azért, hogy azzal a nagy szeretettel (»arról ismernek meg, hogy az én tanítványaim vagytok . . .«) kapcsolatban ilyen vonatkozású dolgot említek!

Már ugyis eléggé benn vagyunk a több akol, több pástor korában; ne közelítsünk hozzá mégjobban!

Béke velünk!

1908. márc. 30.

Kiskamondi Ernő.

BELÉLET.

Felhívás. Kinek szive ne dobogna hevesebben, ha a reformáció nagy alakjainak életét, tetteit olvassa? Kinek szive nem lelkesedne egy-egy ref. emlékbeszéd hallásakor? És vajjon kinek szive maradhat hideg, közönyös, ha arról van szó, hogy a hazai ev. luth.

egyház a reformációi 400 éves évfordulóját valami nagyszerű alkotással akarja megünnepelni? Minden egyháztagnak, legyen az fiatal vagy öreg, gazdag, avagy szegény, áldozatra-tetre készen kell állnia. Az előttünk álló évforduló méltó ünnepléséhez mindenkinek tőle telhetőleg kell hozzájárulnia. Akik pénzt nem adhatnak e célra, adhatnak mást. Így pl. adhatnak a lelkészi s más hivatalok, tanító urak, községi s más irodák, papiroost, eldobott újságot és levélborítékokat. Mindenki adhat régi rongyokat, ruhákat, vas- és ólomdarabokat, esernyőket, botokat, könyveket. Gyermektől megúnt játékszereket, zenei hangszereket, kottákat, bútordarabokat (asztal, szék, ágy, szekrény, tükör, kép stb.) órákat, fegyvereket, mindenféle szerzőségeket s nevezeteken kívül mindenféle elképzelhető. Mindezen dolgokat belehet egy ládába tenni s *vasuton* (kevesebb költség miatt) ezen címre küldeni: *Ev. lelkészi hivatal, Ujpázu, Szerém-m.* Itt a sok limlom majd értékesítettik s a tiszta jövedelem a jubileumi emlékalapra fordítatik. Mielőtt mosolyogna valaki e csekélynek látszó dolgon, olvassa el előbb az idei Missziói Lapok 3. számát, hol ki van mutatva, mennyi pénz gyűlhetik össze egy év alatt, az eldobott, haszontalannak látszó maradékból. Ne engedjünk semmit sem elveszni, hanem becsüljük meg a kicsiny dolgokat, melyekből még nagy dolog is lehet idővel. Rakjunk fillért-fillérre s meglássuk koronák lesznek belőle. Ismételve kérjük egyházunk minden tagját, küldje el mindazt, ami utjában van, amit használaton kívül helyezett. Különösen *sok papiroost, könyvet, ruhát, rongyot* s vasat kérünk fenti címre.

Vallásos estélyek Orosházán. Az elmúlt téli idény alatt Orosházán hat vallásos estély tartatott. Az estélyeket Brósz János igazgató és Polónyi Kálmán tanító által vezetett iskolás gyermekek éneke vezette és zárta be minden alkalommal. A lefolyt idény alatt vallásoskölcsei és egyháztörténelmi tárgyú felolvasásokat: Kovács Andor lelkész, Sümeghy Kálmán áll. isk. tanító, Paulovits József áll. isk. igazgató, Okályi Adolf lelkész, Horémusz Pál segédlelkész és Kis László ref. lelkész tartott. Az első estélyt Bulla Sándor egyházfelügyelő nyitotta meg, az utolsót pedig Kovács Andor lelkész zárta be. Minden egyes alkalommal szavaltatok is fokozták az estélyek élvezetességét. A közönség mindvégig nagymérvű érdeklődést tanúsított az estélyek iránt.

Hymen. Materny Arankát, Materny Lajos debreceni lelkész, tiszavidéki főesperes leányát eljegyezte Diószegi Dezső Debrecenben. Az Úr nevében kötendő frigyre a kegyelem Urának legjobb áldását kívánjuk.

Nagylelkű alapítvány. Néhai Makónyi Mihály volt dezséri (Trencsénmegye) földbirtokos örökösei, kik még ma is majdnem valamennyien a dezséri leányegyház tagjai, ugyanazon leányegyház részére 5000 K szép alapítványt tettek. Valóban ez a hitbuzgó apák emlékének a legméltóbb módon való megőrzése.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság Budapesten, f. évi április hó 14-én, d. u. 5 órakor a ref. főgimnázium könyvtártermében (Lónyay-u. 4c.) igazgatóválasztmányi ülést tart. Tárgyak: 1. Az 1907. évi számadások megvizsgálása. — 2. Az 1909. évi költségvetés. — 3. Az 1908. évi kiadványok: a) Tu-

dományos sorozat kötete; b) Egyháztörténeti adattár és szerkesztőjének megválasztása; c) Házi Kincstár 9-ik kötete; d) Koszorú 141—150. füzet. — 4. Jelenítés a folyó ügyekről. (Gyűjtés a Károli-alapra, a folyó évi közgyűlés stb.) — 5. Esetleges indítványok. Budapest, 1908. március 29-én. Zsilinszky Mihály, a MPIT. elnöke. Szóts Farkas, a MPIT. titkára.

Vallásos estély. Az aszodi ág. h. ev. egyház Dr. Szabó Aladár volt theol. tanár, jelenleg budapesti ev. ref. lelkész közreműködésével a bányaker. leánynev. intézet dísztermében április hó 4-én d. u. fél hét órakor vallásos estét rendezett a következő műsorral: 1. Hymnus. Silcher Friggyestől. Énekelték az összes leánynev. int. növendékek. 2. Ima és sztirás-olvasás. Chugyik Pál lelkész. 3. Te, ki büntelen szenvedtél. Énekelték a gimnáziumi tanulók. 4. A huszadik század gyermeke és Jézus Istensége. Írta és előadta Dr. Szabó Aladár. 5. Vasárnapi dal. Kreuzertől. Énekelték Boldis István, Chugyik Pál, Kirchknopf G. Ede és Matolcsy Kálmán. 6. Pán halála. Reviczky Gyulától. Előadta Dr. Osváth Gedeon. 7. Gyülekezeti ének. A minden pontjában mély benyomásokat kelítő műsor végén adakozás volt a templom berendezési céljaira.

IRODALOM.

Tanulmányok. Írta dr. Antal Géza pápai ref. theol. akad. tanár. Pápa (Ref. főiskolai könyvnyomda), 1908. 108. lap. Ára 1-60 korona (4 magvas és rendkívül tanulságos tanulmányt vesz itt a szives olvasó. Céluk: »előmozdítani az amerikai ref. egyházak ügyével kapcsolatosan keletkezett bonyodalmak közmegnyugvársra szolgáló elintézését.« Az első tanulmány »A magyar prot. egyház külföldi érintkezései« címmel bő történeti alapon azt a »nagyérdet« méltatja, »melyet a külföldi prot. népekkel (főleg a reformáció óta Németországgal és Anglia—Hollandiával) való jó viszony fentartása (és ápolása, sőt fejlesztése) képezett a múltban, képez jelenleg is s képez a jövőben, s melyet épen ezen nagy fontosságánál fogva ok nélkül megzavarni (amire pedig sajnos van kilátás!) a legsúlyosabb vétek egyházunk életérdeke ellen, s melyet, ha megsza-vaztatott, helyreállítanunk épen egyházunk érdekében elsőrangú kötelesség.« Találó vonásokban ismerteti itt a reformáció óta a hazai protestantizmusnak a prot. külfölddel való sűrű érintkezését, s az érintkezésnek vallásos közművelődési és diplomáciai anynyi üdvös hatásait föl a pápens mozgalmáig. A második tanulmány — szerző szavaival élve — az amerikai kálvinizmust mutatja be történelmi fejlődésében s jelen állapotában, s a kálvinizmus történetéből vett példákkal teszi érthetővé, hogy tisztán vallásos-egyházi (és korántsem politikai) szempontok és céltatok azok az okok, melyek az amerikai ref. egyházakat oly nagy fokú belmissziói tevékenységre sarkalják, s hogy ilyen vallásos szempontoknak köszönhetjük mi magyarok is, hogy odaszakadt véreink lelki gondozásának ügyét (a mi vétkes málasztásaink dacára) oly meleg szeretettel felkarolták. A harmadik tanulmány az amerikai magyarság jövőjéről szól nemzeti szempontból, s a történelem és a (hazai és külföldi) statisztika tanulságaira támaszkodva — sajnos — arra az eredményre jut, hogy a második generációt magyarnak megtartani Amerika földjén nem lehet. S végül a negyedik tanulmány az előzők alapján kimutatja, hogy a 2 amerikai ref. egyház és saját hazai egyházunk céljai azonosak, s így nem egymás-ellen, hanem egymást támogatva kell működniük s keresnünk a békés megértés útját annyival is inkább, mert csak így sikerül megakadályoznunk, hogy az Amerika földjén élő ref. magyarok szekták karjaiba ne hulljanak s visszatérünk után egyházunkba destinkció (nálunk pánszláv) irányzatokat ne hozzanak. A derék tanulmányok magasabb szempontból s csakugyan »objektív« hangon vannak megírva, de azért »kicsendül belőlük az az aggodás, mellyel hazai egyházunk szomorú jelenét szemléli.« Valódi tükörképek, amelyekbe tekintve és azok felett elmélkedve szegyenkezve önmagunkra ismerhetünk. Hátha még ami luth, véreink szomorú sorsára gondolunk Amerika földén!?

Sz. M.

PÁLYÁZATOK.

Pályázati hirdetés.

A pozsonyi ág. hitv. evang. áll. segélyezett liceumnál egy a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr kinevezése alá eső **rajztanári állás**, mellyel a rajzoló geometria, a görögöt pótló rajz és a szépírást tanítása jár, kerül betöltésre az 1908—9. tanévtől kezdve.

Ezen állásra a szabadkézi rajz és rajzoló geometriára képesített, ág. h. ev. vallású tanárok és okleveles tanárjelöltek pályázhatnak.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítésüket, katonakötelezettségüket és esetleges eddigi szolgálatukat igazoló okmányokkal felszerelt és a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrhoz címzett kérvényeiket a pozsonyi ág. h. ev. liceum igazgatóságánál 1908. évi *április hó 25-ig* nyújtják be.

A rendes tanári javadalmazás 2400 K törzsfizetés, mely a pozsonyi liceumnál töltött szolgálati évek sorrendjében 2800, 3200 K-ra emelkedhetik; továbbá a más intézetekben töltött szolgálati éveknél számbavételével öt egyenként 200 K-s ötödéves korpótlék, 680 K a IX. és 850 K a VIII. fizetési fokozatnak megfelelő lakáspénz és a nm. miniszterium által megállapítandó személyi pótlék.

A nem kötelező szabadkézi rajz külön díjaztatik.

A helyettes tanár évi fizetése 1600 K.

A kinevezett rendes tanár jogos és köteles tagja az országos tanári nyugdíjintézetnek és állását f. é. szeptember hó 1-én tartozik elfoglalni.

Pozsony, 1908. március hó 25-én.

Dr. Dobrovits Máttyás,
kir. tanácsos,
egyházi és iskolai felügyelő.

2—2

Készít legújabb új orgonát, rendszerű elvállalja a régi orgonák átalakítását, ezek javítása, hangolása és évi gondozását, jótállás mellett, jutányos áron, a legjobb anyagból előállítva

MILINKOVICS PÉTER

orgonakészítő

KÖLCSÉN (Szatmár-megye.)

12—2

KÓKAI LAJOS

protestáns irányú könyvkereskedése.

Alapítva **BUDAPEST**, Telefon: 1873-ban. **IV., KÁROLY-UTCZA I.** 74—94.

A győri, dunántúli és békéscsabai énekeskönyvek óriási választékban egyszerű és finom bekötésekben. Az összes forgalomban levő evang. imakönyvek papi- és magánhasználatra, vallásos iratok, konfirmációi káték és megfelelő ajándékönyvek, az összes megjelent Passiók, halotti énekek, evang. hittankönyvek bármely szerzőtől, egyházi nyomtatványok, emléklapok, világi tudományos, szépirodalmi művek, stb. stb. állandóan nagy mennyiségben raktáron vannak.

TESSÉK JEGYZÉKEMET KÉRNI!